

teatre català

ANY I

BARCELONA : 8 OCTUBRE 1932

NÚM. 2

L'ETERNA CRISI

El teatre català té dos enemics capitals: l'entusiasme espectacular i efervescent, que no pot mantenir-se en una mateixa tensió i que davalla al cul de got després d'una bullida aparentosa, i el pessimisme més tràgic i desolador que hom pugui imaginar-se. A la institució «teatre» ningú pot exigir-li miracles i tampoc pot fer-li blasmes d'una vacuïtat i insuficiència que no radiquen en ella mateixa. El teatre, suprema manifestació artística, que és cos i esperit, acció i paraula, il·lusió i imatge, no és, en canvi, un art creador. Viu i es nodreix dels elements esparsos i heterogenis que el formen, fosos, però, en una unitat de conjunt que, necessàriament, ha de germinar i desenvolupar-se en un ambient propici, que és l'aire que respira, i exigeix també un receptor, un públic que l'escolti, que el vegi i, sobretot, que l'entengui. El teatre és, substancialment, un diàleg i una acció que juguen al servei d'un tema o argument; però no serà res o ben poca cosa, si no s'aconsegueix el colloqui entre el món de teló endins i el públic-espectador.

La manca d'intel·ligència i de comprensió entre els qui fan teatre i els qui van o haurien d'anar al teatre, és un dels aspectes més patètics del desmenjament que hom observa tant en autors, comedians i públic, i que es tradueix en la fórmula clàssica, esteriotipada, de «crisi del teatre català». Tots els pronòstics, diagnòstics i elucubracions que hom ha escrit,

descriu i verbalitzat amb abundor, d'una manera profusa i difusa, per a explicar-se el fenomen evident de la manca d'assistència o d'interès del nostre públic, parteixen del defecte essencial de remuntar-se a la recerca de causes i factors d'inhibició a les altíssimes regions de l'estratosfera. Baixem, si us plau, arran de terra i ens entendrem millor.

El teatre és un organisme complex que necessita un animador, un intermediari, que posi en joc els diversos elements que integren el fet de la realització escènica i els connecti amb el públic. Si ho fa malament, el contacte no s'estableix o s'efectua d'una manera defectuosa, provocant una interrupció després d'una intensitat enganyadora. Ens referim simplement a l'empresari, factor insubstituïble i insuperable per a endegar els afers teatrals en un pla de relativa continuïtat.

En els inicis del teatre català, en la fase primerenca i rudimentària d'un art que s'esbandia de les puerilitats i glories de les representacions de sala i alcova, de les facècies disbauxades d'uns ciutadans de bon humor, era digna d'elogi i de figurar en lloc sobressortint en la història del nostre renaixement, l'actuació de qui era prou agosarat per a encarar al públic que paga, la producció dels precursors del teatre català. La representació pública d'una obra catalana era com una bandera de combat plantada en el camp de la inconsciència o indiferència generals. La continuïtat d'una tem-

porada, per curta que fos i amb intermitències de teatre castellà, era una trinxera guanyada.

Després, un cop obert el camí hom podia permetre, agraïnt-ho, la fallera dels qui s'emprenien teatre català per entusiasme desinteressat, per afany de negoci, més o menys reeixit, per amistat o per impulsos afectius i de cordialitat aliens a la crematística.

A hores d'ara, les circumstàncies han canviat. El teatre català compta amb una tradició gloriosa, unes obres mestres, uns noms exemplars, auriolats d'immortalitat, i ha marcat una trajectòria, ben vistent i esperançadora, en les nostres possibilitats com a poble viu i emprenedor.

El que no pot ni ha d'ésser, és que sovint, d'un any a l'altre, ens veiem exposats a la vergonya d'una inhibició o a la manifestació parcial, incompleta, per tant, del nostre teatre. El teatre català ha estat fins ara una cosa abandonada al mig del carrer, a mercè de qui ha volgut explotar-lo, aporrinar-lo o fer-lo servir d'esquer. La casualitat, l'esperit de competència, la postura d'un nom o d'una obra en la ruleta de l'èxit, il·lusions o averanys més o menys fantasmagòrics, han decidit la formació d'empreses sense orientació, sense mitjans i sense esperit de continuïtat, les quals apellen al patriotisme quan es tracta de canalitzar el sentimentalisme i la bona fe del nostre poble vers la guixeta i invoquen la llur condició de negociants, amb un innegable i indiscutible dret, quan consideren convenient fer

contramarxa o abandonar interessos creats a l'ombra d'una actuació illusòria.

Es precis acabar amb aquest estat de coses. No podem exposar la sort del nostre teatre a les conveniències, als capricis i a les veleitats del qui vulgui o deixi de fer teatre català quan li plagui o que se l'engiponi o mediatitzi a mesura i a pler de les seves combinacions més o menys encertades i pulcres.

Hi ha d'haver teatre català permanent, assegurat i obert a l'activitat productora dels nostres autors, en el qual puguin entrar-hi, perfeccionar-se i fer-hi anys els nostres comedians i que satisfaci els desitjos d'un públic nombrós, que té daler pel bon teatre, el qual existeix i es sent, sovint, decebut i defraudat.

No és qüestió de crear de nou una cosa inexistente o d'inflar un ninot sense ossos ni nervis. El bon nom de Catalunya, la prosperitat del teatre català i la responsabilitat de l'hora que vivim, exigeixen d'una manera imperiosa que ens emprenguem la tasca de consolidar la nostra escena nacional, que no consisteix pas en inventar un mite o en cobrir un fantasma amb un ropatge parençós, sinó únicament, senzillament, a deslliurar el nostre teatre de les improvisacions, de les provatures, de les genialitats i del «campi qui pugui». Cal resoldre d'una manera seriosa, eficaç i definitiva, la «crisi d'organització», que, en realitat, és la única que pateix el teatre català, sotmès fins ara a l'arbitri i a la reconeguda o suspecta bona voluntat dels agabelladors, més o menys constants i volenterosos, de la nostra escena. En parlarem tant com convingui.

Una conversa amb el President del C. A. D. C. I.

Quan ens va arribar la nova, per conducte autoritzat, de què el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria» organitzava un cicle de representacions de teatre català, vam creure convenient, per interès general i per una especial estimació a la benemèrita i també heroica entitat, demanar detalls a qui amb tota autoritat podia donar-los ben complets. Ens referim, naturalment, al bon amic Francesc X. Casals, que amb satisfacció unànime ocupa la presidència del C. A. D. C. I.

Procurarem extractar les interessants manifestacions que va fer-nos el senyor Casals en el decurs de l'entrevista que va tenir l'amabilitat d'atorgar-nos.

—Efectivament, ens digué, la Secció de Propaganda del «Centre» que presideix el company Valls, ha estudiat i espera portar a bon terme, una tanda de sessions de teatre català que, indubtablement, desvetllaran un interès vivíssim tan per la qualitat de les obres, totes inèdites, com per l'execució, que es procurarà sigui perfecta.

—No és aquesta la primera vegada que el «C. A. D. C. I.» ha donat acolliment en la seva esplèndida sala de festes al teatre català...

—En aquest aspecte el «Centre» té una tradició que bé es pot calificar, sense immodèstia, de gloriosa. Fou per Cap d'any de 1916 que s'inauguraren les vetllades teatrals organitzades pel «Centre» i celebrades amb un èxit esclatant. L'ànima de la primera sèrie de representacions fou l'eximi Ignasi Iglésias, el retrat del qual col·locarem solemnement, amb tots els honors, a la Sala del Consell, el proper dia 9, data en què s'escau el quart aniversari del traspàs del poeta.

—L'Iglésias sentia una cordial predilecció pel «Centre» i la seva obra...

—Molta. No serà de més recordar, ans al contrari, l'oportunitat de l'esment és ben ma-

nifesta, que en el parlament que pronuncià Ignasi Iglésias abans de començar la primera de les vetllades teatrals del «Centre», digué textualment que: «lloava sense reserves l'obra patriòtica i cultural dels dependents de comerç catalans, que han desmentit gallardament amb obres de la més gran transcendència, la injúria burlesca de mediocritats de què algunes vegades se'ls fa objecte per gent inflada, vanitosa i de cap buit.»

—Caràcter de les representacions...

—Cal tenir en compte que el «Centre» no preten fer teatre d'empresa ni vol competir amb cap teatre regular. No és aquesta la nostra missió. Si algún dia, com ha passat dissortadament i cal esperar que el cas no es repeteixi, no funciona teatre català, el «Centre» donarà acolliment, com ha fet altres vegades, a la nostra escena, a la mesura de les seves possibilitats. Si això no succeeix, les representacions del «Centre» tindran exclusivament un caire de novetat i de selecció.

—En què consistirà aquest esperit nou i selecte que voleu infiltrar a les vostres representacions?

—Em fa vergonya de dir-ho; però lo més nou que nosaltres volem fer és ço que ja hauria d'ésser vell en els nostres teatres. Ens sobren primers actors i ens falten conjunts. Sobren pretensions i manquen assaigs. Cal saber el paper i tenir més respecte a l'autor i al públic, el qual abandona quasi sempre el teatre, decebut i fastiguejat a causa d'una interpretació defectuosa, com si els artistes treballassin per força. Nosaltres procurarem evitar-ho.

—Obres...

—Com he dit abans, en el cicle que anem a celebrar les obres que es representaran són totes inèdites, escrites per autors que gaudeixen d'un ben meregut prestigi i que, per un motiu o l'altre, no estrenen en els teatres podríem dir-ne oficials.

—Les representacions començaran...

—La primera secció del cicle tindrà lloc la vetlla del dia 22 del mes que són i s'estrenarà la

comèdia en tres actes «Un amo» de Ramón Vinyes. Estic segur de no equivocar-me si predic que aquesta estrena serà un èxit. En escoltar la lectura d'«Un amo», obra forta i vigorosa, veia destacar-se amb una vida i relleu extraordinaris, caràcters, figures i escenes, i confesso que m'ha sorprès que l'obra de Ramón Vinyes no fos acceptada per les empreses. A n'aquesta obra en seguiràn d'altres d'Adrià Gual, Prudenci Bertrana, J. Roure Torrent, J. Puig Puigades, Miquel Llor, Pere Cavallé, Enric Lluelles, Alfons Maseras, Jaume Rosqueiles, Miquel de Palol, C. Fages de Climent i, possiblement, una nova producció d'un eminent autor, que no resideix a Catalunya, lo qual causaria una gran sensació.

—Actors...

—Ens havem posat d'acord amb la companyia que dirigeixen Angel Rovira i Carme Buxadós i en dir-vos que havem arribat a una perfecta avinença en tots els punts de vista i amb les aspiracions del «Centre», no cal afegir res més. Les obres seràn ben assajades i s'obtinirà aquella interpretació de conjunt que ens és tan necessària.

—Amb tantes activitats que desplega el «Centre» i el nombre de socis amb què compta, que és estrany que no hagi sorgit la idea de formar una secció dramàtica...

—No, de cap manera, interromp l'amic Casals. Prou que s'ha projectat diverses vegades formar un quadro d'amateurs amb elements del «Centre»; però no creiem convenient arribar-hi. El «Centre» donarà acolliment al teatre, però no farà teatre. I us ho dic jo, afegeix somrient, que fa anys que havia actuat en una companyia d'aficionats que funcionava a l'entitat «Gent nova», de Badalona... Per cert que varies vegades havia treballat amb nosaltres Margarida Xirgu, glòria avui del teatre espanyol. Potser a l'eminent actriu li sabrà greu que hom recordi els seus primers passos en el teatre català. A mi el que em dol són precisament els darrers passos...

X.

Joaquim Biosca

La fatalitat ens imposa el deure ben dolorós d'haver d'iniciar la nostra actuació dedicant un record a la pèrdua de persones més o menys lligades a nosaltres per vincles d'afinitat o de simpatia. La mort de l'estimadíssim Joaquim Biosca, esdevinguda quan més fort i animós el vèiem i tot just en el moment en què la seva generosa i entusiasta cooperació havia de ser-nos més necessària, ens ha deixat consternats.

Els amics de Joaquim Biosca, que eren tots els qui el coneixien, saben prou bé el tresor de bonesa, de cordialitat inesgotable, de fervor honest i abrandat, que hi havia per dins d'aquella figura singular, que detonava en mig de la nostra grisor uniforme i igualitària, com el darrer vestigi del romanticisme més lleial i sincer.

Artista de cor i de cervell, exigent amb ell mateix fins a l'exageració, en contrast amb l'afable benvolença amb què judicava als demés; dotat d'una sensibilitat afinada, retia, per damunt de tot, culte a l'amistat, aquella amistat integral que no es gradua ni s'adjectiva, i es lliurava tot ell, amb entusiasme actiu i provat, a les seves il·lusions més cares, entre les quals figurava en primer terme el teatre català.

El premi «Ignasi Iglésias»

En el mes de març d'enguany va aparèixer a la Premsa una notícia que, poc més poc menys, deia ço que segueix:

«Prudenci Bertrana, en l'avinentesa de l'homenatge de què fou objecte dies enrera amb motiu d'haver guanyat el Premi Creixells, llança la idea d'un altre premi, que contribuís a reanimar l'ambient del nostre món teatral, a base d'estimular la creació d'obres que donessin una vibració nova a l'escena catalana, des del doble punt d'albir de l'interès artístic i de la natural emoció popular. En el mateix acte de l'homenatge trobà aquesta iniciativa de l'eximi novellista tan bona acollida, que començaren tot seguit els treballs preliminars a la constitució del Premi. Avui, com a resultat de tot això, podem avançar que ja hi ha una comissió gestora encarregada de donar vida immediata al premi».

El projecte responia a una necessitat veritable. Si bé alguna vegada—no hi ha res de nou sota el sol—s'han fet o s'han intentat concursos per a estimular la producció d'obres de teatre català, no tenien més que una importància ocasional. La institució del «Premi Ignasi Iglésias» era quelcom més profitós i d'una positiva eficàcia, puix en assegurar la permanència i la continuïtat de la concessió anual a la millor obra premiada, hom fomentava, d'una part, l'emolució dels autors i de més a més, iniciava una actuació ordenada, orgànica i responsable en coses de teatre.

L'intent dels creadors del «Premi Ignasi Iglésias», era també el de no posar límits de cap mena a l'admissió d'obres al concurs i a l'adjudicació del premi per tal de que tots els autors, els coneguts i consagrats, els favorescuts per l'èxit i els incompresos, els ignorats i els deixats a recó, po-

guessin aspirar al premi, lo qual estava molt d'acord amb les tradicions liberals i expansives del nostre poble i a més, barrava el pas, d'una manera automàtica, a possibles pretericions i exclussivismes o a la sospita de que poguessin esser-hi. Aquest criteri estava exactament reflectit en la clàusula inicial del projecte de constitució del «Premi Ignasi Iglésias», que diu:

«Aquest premi serà anual » i es concedirà per decisió d'un » Jurat, a una obra de teatre, » original, en vers o prosa, es- » crita en llengua catalana, inè- » dita o que sigui publicada o » estrenada dintre el període » comprès entre el 1.er de se- » tembre i el 31 d'agost de l' » any següent».

La Comissió gestora, que havia estructurat ja la seva organització, anava perfilant detalls i començava a rebre ofertes de donatius i adhesions que permetien poder determinar en cinc mil pessetes la quantia del premi anual, hagué de suspendre la seva actuació per una circumstància transcendental que feu que una iniciativa privada, amb caràcter, però, d'obra col·lectiva, i d'un considerable abast, es convertís en una institució oficialment consagrada pel poder públic de Catalunya. En efecte, la Generalitat, que vol exercir, amb àmplia i generosa extensió, el patronatge de les lletres catalanes, va fer-se seus els premis literaris ja existents «Joan Creixells», per a la novel·la, i «Ignasi Iglésias», per al teatre, i creava encara el premi «Joaquim Folguera», per a la poesia. L'acord de la Generalitat de Catalunya fou, en principi i com a orientació cultural d'una obra de govern, favorablement acollit, si bé no han mancat opinions esparses que han assenyalat certs perills que podien derivar-se d'una absoluta estatificació de les institucions literàries i artístiques. Hi ha qui tem que una exces-

siva intervenció oficial en aquesta mena d'afers mati o emmusteixi les iniciatives particulars, que són les més coratjoses i les que promouen l'estímul renovador, i que, al contrari, hom creï una profusió d'organismes, evidentment necessaris i originàriament vius i àgils, però que ací com a tot arreu del món tendeixen a l'anquilosi i al parassitisme. Ara bé: una cosa no ha pas deixar de fer-se, per temença als perills que comporti la seva realització. El mèrit està en superar els obstacles. Tenim coses massa endarrerides o per fer encara a Catalunya per a deixar-les totes a l'albir o a l'eventualitat de les iniciatives particulars. Es clar que tot el que tenim i el que havem conservat o rescatat, es deu exclussivament quasi a l'esforç particular o a la generosa idealitat de les seleccions populars; però no n'hi ha prou. Cal anar més de pressa i hem d'aprofitar tots els mitjans que tinguem a mà, sense haver d'esperar els «mecènes» que arriben tard i que quan venen, molt sovint s'han deixat els diners a casa, ni esprèmer més l'heroica bona voluntat dels humils i abnegats mantenidors de l'espiritualitat catalana. A on no arribi la iniciativa particular, o bé per a depurar-la de defectes o per a suplir deficiències, el poder estatal de Catalunya ha de procedir d'una manera decidida i, si convé, coercitiva.

En aquest sentit em sembla bé l'absorció feta per la Generalitat dels premis «Joan Creixells» i «Ignasi Iglésias», que hi havia creats, com també és digne d'elogi el propòsit d'instaurar altres recompenses que estimulin les diverses activitats del treball i de l'espiritualitat de Catalunya.

El que no trobo tan encertat és el criteri establert en reglamentar la concessió del premi «Ignasi Iglésias». En això em plau adjuntar la meua veu a la dels amics estimadíssims que d'una manera palesa han fet pú-

blica llur disconformitat a les bases de concurs anunciades.

Entre la condició bàsica acordada per la primitiva Comissió gestora, avui inexistent, i la fixada, darrerament, per l'organisme creat per la Generalitat, hi ha una diferència essencial de principi i d'amplitud. Mentre segons el projecte de la Comissió gestora, eren admeses a concurs les «obres de teatre, originals, inèdites o que haguessin estat publicades o estrenades», dintre un període determinat, el reglament oficial del premi estatueix que aquest es concedirà a «la millor obra dramàtica que s'hagi estrenat» en el període comprès entre dues dates que es fixen. Es a dir: la condició primitiva tendia a premiar la millor obra de teatre que s'escriuís, a judici d'un Jurat, naturalment; en la base de concurs adoptada, es limita la concessió del premi a la millor obra estrenada, a judici també del Jurat.

El respecte i admiració que em mereixen les persones que han pres aquest acord, que rectifica substancialment la intenció dels iniciadors del premi, no em privaran pas de dir-los, d'una manera cordial i amistosa, però clarament i amb convicció, que han sofert un error lamentable, el qual pot tenir conseqüències contràries a la causa que tots pretenem defensar. El criteri injustament restrictiu i excessivament còmode que ha prevalgut en l'adopció de la base que comentem, recolza, ben segur, en el principi clàssic, d'una força innegable, avalat a més per una multiseccular experiència, de què per a judicar sobre el valor d'una obra de teatre, cal veure-la representada. Certament, la simple lectura d'una producció teatral no ens pot donar idea del relleu, plasticitat, interès, emoció, «teatralitat», en fi, que tindrà posada a l'escena. Hi han efectes que hom preveu en el manuscrit que s'esvaeixen en l'escenari; trucs emotius que es resolen a l'escenari d'una ma-

nera de vegades contradictòria i oposada a la intenció de l'autor. En canvi, aspectes que s'escapen a la lectura, prenen a les taules unes proporcions insospitades. La imaginació de l'autor crea una obra i la representació en recrea una altra. Això és cert i ningú pot negar-ho ni discutir-ho. L'anecdota és, en aquest punt, tan extens i nodrit com la història del teatre. Juguen en la representació teatral una sèrie d'imponderables que s'escapen a la percepció de l'home més expert.

Admès tot això, hem d'admetre també que les obres destinades al teatre algú les llegeix, les jutja i les tria abans de posar-les en escena, bé sigui l'empresari mateix o un Comitè de lectura que aquest designa. Si aquest procés és fatal, ineludible i sotmès a les conseqüències aleatòries de l'èxit o del fracàs, per què el Jurat que haurà de judicar les obres que es presentin al concurs del premi « Ignasi Iglésias », compost, amb tota seguretat, de persones competents, ha d'estar eximit d'aquesta labor importantíssima, fonamental, limitant-se a opinar, no més, sobre les produccions que hauran passat prèviament pel garbell, no sé si prou fi i net, de les empreses comercials?

Qui ens garantirà que les obres estrenades en una temporada són una selecció de les millors que s'hauran escrit i presentat al judici inapelable i eliminadori de les empreses?

Extremant les coses, vull admetre que els empresaris són tots persones cultes, intel·ligents, honorables, imparcials, entusiastes del teatre català i dotades d'un mínim de dignitat artística. Doncs bé; aquests empresaris ideals no poden donar com a millors les obres que ells estrenin. La raó és clara. L'empresari que tingui una companyia a base d'un « divo », vol i li convé que les obres que representi siguin a base de lluïment de l'« estel » que ex-

plota. Un conjunt mediocre o sense primeres figures, no pot acceptar obres en les quals es destaquí algun personatge que necessiti un actor que no té, encara que l'obra li sembli bona. Podria parlar dels empresaris que no poden fer despeses en decorat i presentació, dels que cerquen adalerats l'obra « bomba » de la temporada, obtinguda com sigui, i dels que no tenen altre objectiu que l'abusar dels instints i sentiments primaris de les multituds, que no cal confondre amb el poble... No acabariem d'esgotar els arguments que podrien aportar-se per a demostrar el desencert dels qui han redactat la base comentada. Afegiré, no més, per no allargar massa, una última observació. Què passaria l'any en què cap empresa volgués fer teatre català, cas no insòlit dissortadament, o bé que l'actuació teatral catalana es veïés reduïda a unes representacions de l'espectacle més infim? Segons les bases del concurs, els autors solvents haurien de guardar-se les obres, i el premi « Ignasi Iglésias » podria adjudicar-se amb tots els honors, si bé a contracor del Jurat, a uns títols com « El rei de la manilla » o « Les lligacames de la Rita », per exemple, per a major honra i glòria del teatre català.

FRANCESC CURET.

CUA DE GALL

El nostre servei d'informació és perfecte i va a 80 HP per hora; però hem de confessar que no arribem a temps per a parlar de l'estrena o primera representació en català del grandios vòdevil sonor "L'amor capgira un país" original de Francesc Preses, amb música del mestre Pou, que tingué lloc el dijous al Teatre Espanyol.

Si no menteixen les xerrameques mordents d'entre-bastidors, hom diu que s'ha repetit un cas misteriós de telepàtia, puix hi ha qui assegura —ja ens guardarem prou de creure-ho sinó ho veiem i palpem— que l'amor que capgira un país, abans n'havia capgirat un altre. L'amor és per tot i es mor mola que el 28 de novembre de 1929 va fer entrada al Théâtre Michel, amb el nom de "L'escalier de service", presentat en forma de comèdia en quatre actes per l'autor ginebrí Georges Oltramare.

Ah! Encara que s'en ressentí la modestia de l'autor, que voldria conservar l'incògnit, hem de dir que hi ha qui afirma que els cantables de "L'amor capgira un país", que havien fet anar de bòlid a tothom i que han motivat el retard de l'estrena, són obra de Rosend Llates. No ho diguin a ningú!

□ □ □

No havem rebut, però hem vist, el programa anunciador de la temporada del Teatre Català Romea. Presenta una novetat i una sorpresa, que eixampla els cors. La novetat consisteix en que els noms de les actrius i dels actors van tots en lletra minúscula.

Després de les aferrissades batalles i intrigues que havem presenciats entre la gent de teatre per si en els cartells un nom tenia més centímetres que un altre o un havia pres de l'arc de Sant Martí més colors que els demés, l'exemple de modestia, de contenció i de companyerisme igualitari que ens dona enguany la companyia, de Romea, ens commou i ens fa desitjar que duri.

En quan a la sorpresa que ens ha reservat la llista de la companyia, es concreta en el fet de que en la mateixa hi figurin una colla de noms desconeguts per nosaltres i fins en el cens electoral i tot, i això que ja hi han inscrites les dones! Bon averany. Això vol dir que les promocions d'actors es renoven d'una manera tan exuberant que ha de sorprendre a la mateixa empresa, com diria l'enyorat Gil.

□ □ □

Es parla amb insistència d'uns intents de temporada de teatre català que si son quelcom més que un optimisme rosat, ens haurà d'omplir el cor d'esperança. Es diu que hi ha diners, obres i naturalmen actors, però... el que no es troba teatre. Serà veritat? Serà fantasia?

ZIG-ZAG

L'ACTUALITAT TEATRAL CATALANA

Teatre Català Romea - Obertura de Temporada

En mig de les vicissituds que sofreix el Teatre Català i a desgrat dels alts i baixos de la seva vida, que o bé s'engega amb cinc o sis teatres alhora o comença amb la precarietat i les indecisions de la temporada present, un sol fet s'aguanta incommovible: començar amb una obra de Josep Maria de Sagarra.

Tant se val que l'empresari sigui l'un o l'altre; que es tracti del vell Romea, urna sagrada de les nostres glòries teatrals, o del cosmopolita Nove-tats, si per un falaguer atzar el Teatre Català hi troba acolliment; el signe de les activitats inicials, la solemnitat del començament, ha esdevingut tradicional que siguin avalats pel nom prestigiós de Josep Maria de Sagarra.

Antany, en temps del ja oblidat Ramón Franqueza — usufructuari i àrbitre, durant molts anys, del Romea — es consagra la nit d'obertura a la memòria de Frederic Soler — l'anomenat fundador del Teatre Català, el popular «Pitarra» —, com si amb el respecte i l'admiració que encara inspiraven aquests noms, volgués cobrir-se la mala qualitat dels èxits de rialles i les adaptacions del francès que després vindrien, flanquejant impropiamment les estrenes dels autors cabdals.

No volem pas, en reportar aquest record, significar que considerem més encertat començar amb una obra del vell reperto-

ri, sinó remarcar el parallel que ens sembla descobrir entre la preocupació d'aquell empresari i la dels empresaris actuals que posen davant de tots el nom de Sagarra i li adjudiquen virtuts taumatúrgiques que els permetran tirar endavant la temporada i podran vessar sobre la escena, sense entrebancs, el cabàs de les seves nobilíssimes ambicions.

Si hom pogués sumar el nombre de representacions que ateny l'obra total de Sagarra, s'explicaria sense gens d'esforç el secret del fet que assenyalem.

Cap autor contemporani — n'estem segurs! — aguanta al cartell el temps que s'hi sosté una obra de Sagarra, feta excepció, no cal dir-ho, d'alguns autors que posem al marge del Teatre Català i que no sabriem comparar, sense ofendre, amb ningú.

Avui per avui, Josep Maria de Sagarra és l'autor més popular, és — repetint el que ja s'ha dit moltes vegades — l'hereu directe de «Pitarra», no solament pel fet anecdòtic d'inaugurar les temporades, ans bé pel to general de la seva obra,

Josep M.ª de Sagarra

pels recursos emocionals i els trucs escènics que l'emplenen i, sobretot, per la torrentada lírica dels seus versos llampants, tan aptes per a la popularització.

Està per fer l'estudi conscient de l'obra de Frederic Soler. Els qui la desconguin i en tinguin el concepte despectiu que li hem tingut nosaltres abans de conèixer-la a fons, segurament els semblarà pejorativa la comparança amb la de Sagarra. Cal creure, però, que el dia que algú estudiós desvagat s'emprengui la tasca de fer la història crítica del nostre teatre es trobarà, potser, sorprès de descobrir que «Pitarra», en alguns aspectes, no ha estat encara superat i que la cosa que ens el fa més difícil, ara, és el lèxic. Del català que es parlava aleshores al català que ara es parla i, sobretot del que ara s'escriu, hi ha una distància considerable, cosa que no pot deixar d'influir desfavorablement sobre qui s'empren per primera vegada i no pas net de prevencions, una lectura.

Deixant de banda totes aquestes consideracions, sense més transcendència que la que cadascú vulga atorgar-les'hi i amb independència també, del valor de l'obra de Sagarra, — valor indiscutible i el que ateny una més alta cotització en la borsa escènica — voldriem saber l'emoció especial que deu produir a l'admirat autor la responsabilitat d'encetar aquesta temporada.

Sembla que tractant-se de la primera dintre el règim autonòmic, temps a venir, tindrà certa transcendència històrica i si és cert que els poetes som-

nien solament amb la glòria, per aquest sol fet i descomptant l'èxit que indubtablement assolirà «Desitjada», en Sagarra té ja guanyada la immortalitat.

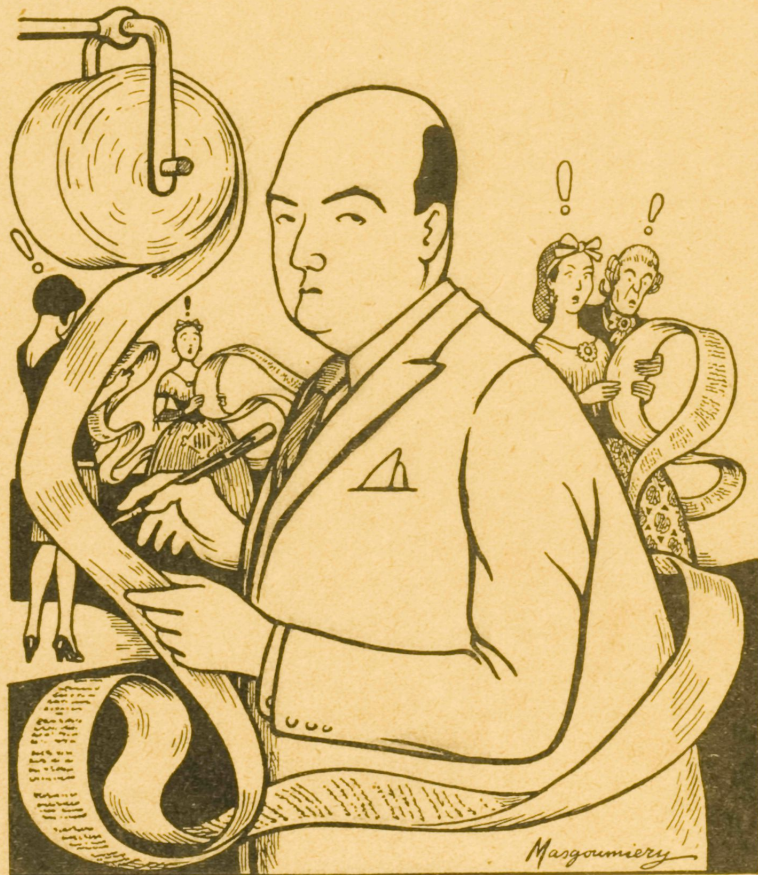
Bé és sabut que ell és home capàs de jugar-se la popularitat a cara o creu; que ha arriscat, sovint, bona part del seu prestigi per arrodonir un vers o per lliurar-se a una expansió literària i això ens fa témer que els esdeveniments l'han sorprès sempre amb una absoluta despreocupació. Qui és capaç de creure, doncs, que l'hagi pogut prendre cap emoció extraordinària, cap preocupació ultraliterària, pel fet que hem assenyalat? Qui ens assegura-

ria que ahir, dia de la estrena, lliurat a alguna tasca monumental de les seves, no calgué recordar-li que a Romea l'esperaven?

Nosaltres, però, en escriure aquestes ratlles, no podem pas aturar el pessigolleig de la emoció que se'ns espera. Acudirem a la estrena lliures de tota prevenció, amb cert orgull patriòtic per la solemnitat del moment i amb el desig sincer de que la nova producció sagarriana atenyi la superació esperada, dintre l'obra general de l'autor, responent amb plenitud a la responsable transcendència del moment actual.

V. CALDES ARUS.

ELS NOSTRES AUTORS, VISTOS PER DANIEL MASGOUMIERY

Josep M.ª de Sagarra

Valor social del teatre d'Ignasi Iglésias

El teatre de l'Ignasi Iglésias ha estat en el moment de la seva aparició en el panorama intel·lectual de Catalunya, una reacció saludable contra la falsa concepció grandiloqüent de l'urdi teatral.

Massa avesat el públic a les mascarades romàntiques o xarones, ha calgut la convicció del precursor per a aconseguir la renovació del gust i la comprensió de l'estètica de la simplicitat.

Ignasi Iglésias infon a la dramàtúrgia catalana la humanitat que potser abans d'ell no s'havia expressat prou sinó en l'horitzó de la comèdia i el sainet, en les saboroses realitzacions de Josep M.ª Arnau, de Camprodón, i d'Emili Vilanova.

Res que no ve de la humanitat no és artístic, és el sant i senya de l'Iglésias, i el dramaturg ha estat fidel als seus sentiments.

Tant si en «La Resclosa» o «Fructidor» arriba al punt més agut de la vigoria o de la gosadia ingènua, com si en «Els Vells», aconsegueix, per a excitar la pietat social, el mestratge en el joc teatral de figures, com si en «El Cor del Poble» aixeca a públic apostolat l'intimisme poemàtic d'«Ofrenes» o en «La Festa dels Ocells» insinua amb laic entendriment, el deure de total emancipació, o en «Les Garses» refusa els benifets de l'atzar per tal de fer l'apologia del treball. Iglésias no traeix; podrà ésser més o menys in-

Un dels darrers retrats d'Ignasi Iglésias

tens en el desenvolupament de la seva creació; els personatges seran, però, en tot instant, l'exacta transcripció del seu propi batec cordial.

L'Iglésias no enganya; va amb el cor a la mà; sedueix per la mateixa llei immaculada del seu anhel de desinteressada convivència amb els humils, i en plaçar-se en l'austera legió dels treballadors honestos i obscurs, no fa sinó obeir al ritme autèntic de la seva naturalesa.

En una hipotètica i futura revisió del caràcter de les realitzacions artístico-socials que han precedit al reconeixement jurídic de la personalitat catalana, és inqüestionable que l'obra teatral d'Ignasi Iglésias s'ha de remarcar, i per la seva po-

sitiva vàlua els crítics més escrupulosos l'assenyalaran amb pedra blanca.

Si més no, un Keiserling de l'avenir, en voler copsar, dintre del nostre país els primers graus de la renovació operada en el sentiment col·lectiu i en la moral pública a causa del trànsit de la casolana vida camperola a la més complicada, industrial i maquinista, s'haurà de valer de l'estudi de les obres de l'Iglésias.

Amb el sant laic de Sant Andreu ha de passar un bon tros, distàncies fetes i en caires i èpoques diverses de la civilització, ço que està passant a França amb Molière i Becque.

JOSEP M.^a DE SUCRE.

La bibliografia escènica d'Iglésias

Per bé que costi de creure, no han estat establertes les dades cronològiques de les primeres estrenes d'Iglésias. Tampoc són coneguts tots els títols donats al públic per Iglésias abans de la consagració del seu nom. La data d'avui ofereix ocasió d'esmenar l'error comès en aquest sentit pels biògrafs i els apologistes d'Iglésias, cap dels quals ha palesat posseir la necessària documentació relativa a la primera època del dramaturg. Les llistes de les obres d'Iglésias, ultra resultar incompletes, pequen d'equivocades. El present treball serà, doncs, d'aportació i de rectificació. Aportació dels elements que calen per a formar una bona bibliografia teatral d'Iglésias, i rec-

Els personatges de les obres "La senyora Marieta" i "La llar apagada", d'Ignasi Iglésias, en ocasió de l'homenatge tributat el 4 febrer de 1927 al gran dramaturg.—(Dibuix de Lola Anglada)

tificació de referències que, atesa la seva provenença, haurien d'ésser irrefutables.

Després del drama «La forsa del orgull», estrenat l'any 1886 a Lleida, feu conèixer Iglésias les produccions que passo a dir:

«Remordiment», quadro dramàtic en un acte, en vers, estrenat el dia 15 de febrer de 1891 al teatre Tacon, de Sant Andreu. Primera obra impresa, d'Iglésias.

«L'esclau del vici», monòleg en vers, estrenat el dia 23 de setembre de 1891 al teatre de la societat «Ateneo Obrero», de Sant Andreu. Impresa.

«Honra per honra», drama tràgic en un acte, en vers, estrenat el dia 30 de novembre de 1891, al mateix local que l'anterior. Presentat amb una decoració nova, pintada pel mateix Iglésias.

«L'àngel de fanch», drama en tres actes, en vers, estrenat el dia 24 de desembre de 1891 al teatre de la societat «La Ilustración Obrera», de Sant Andreu.

«L'aucellayre», monòleg estrenat el dia 31 de gener de 1892 al teatre Tacon, de Sant Andreu.

«La misa de dotze», comèdia en un acte, estrenada el dia 2 de febrer de 1892 al teatre de la societat «Casino el Progreso», de Sant Andreu. Presentada amb una decoració nova, pintada pel mateix Iglésias.

«Surtint del ou», diàleg en vers, estrenat el dia 7 de maig de 1892 al teatre de la societat «Casino Andresense», de Sant Andreu. Impresa.

«La mort del poeta», lloança en vers, estrenada el dia 19 de febrer de 1893, al mateix local que l'anterior. Escrita amb ocasió del traspàs del poeta Josep Zorrilla.

«Los extrems de la vida», idilli en un acte, en vers, estrenat el dia 12 de març de 1893, al mateix local que l'anterior.

«La nit de Sant Joan», sarsuela en dos actes, estrenada

el dia 24 de juny de 1893, al mateix local que l'anterior. Música de Miquel Moncalp.

«Lo toch d'oració», quadro de costums de muntanya, en un acte, estrenat el mateix dia i al mateix local que l'anterior.

«L'escorsó», drama tràgic en tres actes, en prosa, estrenat el dia 9 de desembre de 1893 al teatre Gran Vía.

Dintre del mateix any 1893 estrenà encara Iglésias al teatre del «Casino Andresense», un monòleg, dit «La barca del mal temps».

«La cansó nova o lo coro de «La Fraternitat», quadro de costums barcelonines, en un acte, estrenat el dia 25 de gener de 1894, al teatre Gran Vía.

«L'argolla», drama en tres actes, en prosa, estrenat el dia 7 d'abril de 1894, al teatre Gran Vía.

«Gelosía», drama en un acte, en prosa.

«La nit», quadro fantàstic impressionista en un acte, en prosa. Estrenades, aquesta i l'anterior producció, el dia 24 de març de 1895, al teatre de la societat «Centro de Contribuyentes», de Sant Andreu.

«Dayneta», monòleg estrenat el dia 3 de febrer de 1897, al teatre de la societat «Luz Barcino».

Pel maig de 1897 publicà el llibre de «Fructidor», estrenat el dia 20 de novembre del mateix any, al teatre del «Casino Andresense».

«Els invencibles», diàleg en prosa, estrenat el dia 29 de maig de 1898, al teatre Romea.

«Els conscients», poema dramàtic en tres actes, en prosa, estrenat el dia 24 de juliol de 1898, al teatre del «Casino Andresense».

De «Els conscients» va la producció d'Iglésias a «Foc-follet» i demés obres, els títols de les quals són coneguts a bastament.

Una lleu compulsà de la relació que acabo de donar amb ço que sobre la matèria ha es-

tat dit fins a l'hora present, permetrà al llegidor de copsar la qualitat de les errades i de les omissions en què han incorregut quants han pretès fixar el volum de l'obra corresponent als primers anys d'Iglésias.

JOSEP ARTIS.

Teatre Estranger

UN ACUSAT DE PLAGI

L'acció no passa a Catalunya. Passa a Itàlia.

Cesare Guilio Viola ha estat acusat de plagiar. La seva obra: «Il Giro del Mondo», estrenada per Emma Gramàtica, té, segons diuen, reminiscències d'una altra obra d'autor italià.

«El plagi—escriu Cèsare Guilio Viola en pròpia defensa i en «Stòria di questa commèdia», posada davant de l'edició de «Il Giro del Mondo»—des-honora el qui n'és acusat. Feix tant l'obra com la dignitat de l'home».

L'autor que no tingui «probità intellectuelle i potenza creativa» no és autor i els autors dignes s'han d'allunyar d'ell, com si fos apestat. Els mercaders i els falsaris no han d'entrar en el temple.

«Els italians són excessius» — diran alguns autors de Catalunya. Ací, en acusar-nos de plagiaris, fem una tombarella, diem uns estirabots cínics, molt generació passada, quan semblava que el cinisme era elegant, i anem fent. Els teatres segueixen obrint-nos les portes de bat a bat. No se'ns treu d'homes del dia.

«Molt bé, i que bon profit els faci» — exclamem nosaltres —. Preferim els fervors violentament explicatius de Cèsare Guilio Viola a les cíniques capitombes dels que afanen el treball d'altre, segurament per no tenir coses pròpies per a dir.

Que ací són els que campen? Així és! Però que bon profit els faci!

UN AUTOR ALEMANY JOVE

Fred Neumeyer ha imposat el seu nom per damunt de les noves generacions alemanyes. Ve de Gerhard Hauptman, passant pels expressionismes de Carl Sternheim.

Fred Neumeyer s'ha adaptat a una definició del teatre modern, feta per Max Reinhardt: «El drama modern cerca una nova forma que tradueixi la metamòrfosi cultural de la nostra època. La novella fórmula donarà obres saturades de tots els problemes dels temps presents».

En les obres que hom coneix de Fred Neumeyer, «Minaires», «Un cop de puny a la cara» i «El remat cerca», hi ha una pregona inquietut i uns agosrats interrogants, llençats vers l'esdevenidor. El problema dels minaires va d'ells a la superfície, és un problema d'homes i de vida. En «Un cop de puny a la cara» s'hi mostra el món polític. Un programa més de política tant se val; el que caldria és un polític diferent dels altres i aquest polític no es troba. La farsa de Fred Neumeyer fa sang. En «El remat cerca» s'hi dramatitza la vida del taurinisme Wissenberg. La multitud encara cerca un déu. Posat el déu amb contacte amb els homes comença la dolorosa passió inevitable i la massa abandona el déu que ella mateixa ha creat, i això malgrat el miracle.

El teatre alemany viu en ple tanteig. Va dels espectacles històrics d'Alessandre Moissi fins a les sotraguejades ideologies de Fred Neumeyer. Bell espectacle! Alligador espectacle! Contrasta amb el dels pobles de teatre d'anar fent i d'anar tirant.

DE HEBBEL A PIRANDELLO

Doctrina hebbeliana. L'art és la vida, la vida interior i la vida exterior, fusionades en la

seva forma més pura, en la seva substància més preuada.

La vida es presenta en dues fórmules: la vida que és i la vida que serà; la vida viscuda i la vida pressentida. La vida, per l'art, ha d'ésser la vida de la vida, la que conté tant l'esdevenidor com el passat. El drama és l'actualització de la situació difícil de l'individu quan, lliberat de la coherència original, es troba davant del Tot, del qual no és res més que una partícula, a desgrat de la seva llibertat inconcebible.

Extractem aquests pensaments del «Diari» de Hebbel, l'immens poeta tràgic alemany.

Segueix dient Hebbel:

Els materials del drama són la falla i els caràcters. La falla, en els autors moderns, és un factor secundari. També ho fou en Shakespeare. Què ens interessa en l'obra del dramaturg anglès? L'acció de la tragèdia? No! Els homes que posen en escena.

En tota obra escènica hi cal expressar la lluita individual que mitjança entre la pròpia voluntat i la voluntat del món. Aquesta lluita porta la transformació dels nostres actes.

Hebbel i Pirandello, dues monjoies de teatre, semblen dos horitzons amb una gran vall al mig. Impossible trobar-se.

Esguardem-los, però, ben a propats a ells.

Diu Pirandello: Res muda tant com l'home real. Els que el volten es fan de l'home una imatge parcial, ben dissemblant la dels uns de la que es fan els altres. L'home, acarat a la vida, és una perenne interrogació. Qui sóc? Puc arribar a una meva coneixença completa? Els que em volten em deformen, són miralls que em retornen la meva imatge, falsejant-me a mi mateix davant de mi mateix.

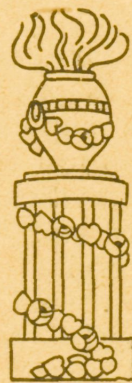
El «jo» únic pirandellià es trenca en una multitud de «jos» que es contradiuen. La personalitat esdevé una noció ben relativa. No som el que som: som el que volem o el que ens fan ésser. Quan hom arriba

a aquestes conclusions és quan ajunta Hebbel i Pirandello, els dos extrems. El «jo» humà va molt més enllà de la realitat visible. Ara, a l'apropament, s'hi lliguen Hegel i Goethe, quan ens diuen que tota fórmula d'art autèntic implica quelcom que no és veritat i que, per tant, no és realitat. La realitat personalitzada és ben diferent de la realitat estatuïda, de la realitat que es «veu», de la veritat anecdotària.

Com a resum trobem que les obres de realitat externa són les absolutes obres irreals, irreals humanament parlant, car no és cap realitat viva la realitat de les façanes.

Les grans obres del teatre dels segles ens han presentat sempre l'home amb vida interior i amb vida exterior, l'home d'instints indòmits lluitant amb l'home social, l'home egoista colpejant-se amb l'home del desinterès. El trobem així en la diversitat de tons i modulacions que mitjancen entre l'«Agnès Bernnauer» i «Herodes i Mariene», de Hebbel, i «Bellavista» i «Sis personatges cerquen autor», de Pirandello. El trobaríem també així des de els autors grecs de tragèdia i comèdia als autors de les obres més agosarades de l'art nou.

RAMON VINYES.

ESCENOGRAFIA

En el número primer del TEATRE CATALA inseriem un comentari sobre l'escenografia moderna, en el qual ens mostrem partidaris decidits del sintetisme més sever. Els motius que deixàrem exposats lleugerament, semblen obeir a raons gairebé convincentes, o, quan menys, creiem que contenen l'eloqüència que precisa, per tal que la nostra actitud quedi ben justificada.

El moment actual del teatre és totalment favorable als nostres «amateurs», i aquest és el motiu que fa què en aquesta ocasió, ens adrecem a ells, gairebé únicament.

Tots sabem el dificultós que era pels nostres «amateurs» el muntatge d'una obra determinada. Les més de les vegades, per causa de la manca de decorat, o per la impossibilitat d'improvisar-lo d'una manera digna o quan menys passadora, hom desistia de donar una determinada representació.

Aquest seriós obstacle a l'avenç del teatre, l'escenografia actual, automàticament l'ha deixat solucionat, amb les seves teories de desenfarc i d'expressiva senzillesa.

Abans de seguir pel camí emprès, ens és imprèscindible fer una petita aclaració, per tal d'evitar les errònies interpretacions a que poguéis donar lloc el nostre concepte sobre l'abast de l'escenografia d'abans i la d'ara.

Cal remarcar que el nostre propòsit no és pas el de posar de relleu la superioritat artística de la pintura escenogràfica moderna o sintètica, damunt de l'escenografia antiga o realista. Per ara, no creiem possible que hi hagi qui pugui determinar semblant qüestió. Aquest resultat solament podrà ésser obtingut a través d'una suma comparada que el temps farà. Ara, el que si podem dir amb la més completa seguretat, és que l'escenografia realista, res-

ponia a la necessitat artística d'una època, i per tant, tenia un valor que avui no té. Així com l'escenografia actual és també filla del moment i de la necessitat imperiosa dels nostres dies.

Consti, doncs, que venim únicament a justificar els aventatges proporcionats al cost material de les decoracions i al de llur muntatge, sobretot en el teatre «amateur».

El color és, indubtablement, el principal element de què disposa l'escenògraf. La seva força expressiva és d'una potencialitat màxima per determinar una proposada acció ambiental, i cal creure que l'entonació total del decorat influeix poderosament en l'ànim de l'espectador. Es inconcús que en córrer les cortines de l'embocadura, l'espectador rep una impressió distinta, segons sigui l'entonació establerta dins de l'escenari.

En ésser parada la nostra retina damunt d'un fons o d'una entonació suaument grisa, rebrem una impressió de calma serena, que de cap manera hom pot obtenir davant de coloracions verdes o rosades. Aquesta especial circumstància, no pot ésser desaproveitada per cap escenògraf ni director d'escena, que cregui en la conveniència d'aconseguir un resultat de conjunt, i que estigui plenament convençut de què cal tractar els elements complementaris com a tals, i no concedir-los altra importància que la d'acomplir el seu comès dins del total. Per tant, si un ambient determinat té d'ésser obtingut amb certa aminoració de la llum, deu ésser respectat, malgrat passin desapercibudes algunes ganyotes del primer actor.

ANGEL FERNANDEZ.

CONSULTORI

Des d'aquesta secció procurarem contestar setmanalment les consultes que ens arribin relatives a coses del teatre català. Vol dir que facilitarem dades referents a fets, aspectes o moments de la història del nostre teatre. Tota persona que tingui un dubte per esvaïr, una confusió nascuda de la imprecisió d'una data, interès per a averiguar quelcom, pot adreçar-nos l'oportuna pregunta, segur de que serà degudament evacuada. Ço que únicament es demana és que sien les preguntes tan clares i concises com farem de manera que ho siguin les respostes.

Joan Florensa. — Hospitalet.
— El treball sobre Aymeric publicat per Josep Artís no vol ésser una biografia. Ultra esser-hi les dades presentades esquemàticament n'hi manquen d'altres, silenciades per a no fer l'escrit excessivament llarg. Amb referència als extrems que interessu puc dir-vos que durant els anys que fou aficionat treballà Aymeric en unes societats que es deien, «La Nueva Lira», «Centre Recreatiu Catalunya», «Lope de Vega», Foment de la barriada de Sant Antoni, «Ateneu del Ensanche», «Círculo de la Izquierda del Ensanche», «Casino Colón» i «Niu Guerrer». Es presentaria, probablement en la que vos dieu, i potser en alguna o algunes altres, els noms de les quals no em consten. Em limito a dir les que sé. En abril i maig del 1915 prengué part Aymeric en les representacions d'un «Cicle Històric de la Comèdia Catalana» projectat i dut a terme per la revista «El Teatre Català» a la sala del «Auditorium», ocupada avui per l'Orfeó Gracienc. Pel mes de setembre del mateix any 1915 fou anunciada l'obertura d'una Escola Pràctica de Declamació, em

TEATRE CATALÀ "AMATEUR"

"Amateurs" Notables

sembla molt que al teatre Pompeia, Aymeric, amb Pous i Pagès, fou designat professor d'aquesta aula, que dubto arribés a funcionar. La conseqüència immediata de l'establiment de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, foren les Escoles de Declamació, eixides per aquell temps com els bolets. Es tot ço que amb relació a la vostra demanda puc dir-vos d'Aymeric.

Josep Romà. — Barcelona. — «La malvasia de Sitges» fou estrenada el dia 17 de juliol de l'any 1866 al teatre dels Campos Eliseos. El nombre d'obres antigues impreses sense data d'estrena és, realment, considerable. En el cas vostre s'han trobat, i es troben, infinites persones.

Josep Canut. — Barcelona. — Aulés embarcà per a Manila a les darreries de l'any 1895 i tornà a Barcelona, provinent de l'Habana, pel juny de 1905. Embarcà per a Cuba al gener del 1906 i arribà novament a Barcelona a les acaballes del mateix any.

Manuel Fernàndez. — Sabadell. — L'actor Ermenegild Goula sortí per darrera vegada a escena el dia 26 de juliol del any 1919, a Begues, al teatre d'un envelat alçat amb motiu de la Festa Major. Representà el «Roch», de «La dida», i el «Cosme» de «La Baldirona».

Modest Rialp. — Girona. — El pseudònim «Josep Comas», estampat al peu del pròleg que precedeix a la primera edició dels Singlots poètics, de «Pitarra», correspon a Valentí Almirall.

Francesc Fontanet. — Barcelona. — L'article «Buscant dama», de «Ramonet R.», pseudònim de Ramón Ramón Vidales, es troba al número 677 de «La Esquella de la Torratxa» corresponent al dia 31 de desembre de 1891.

L'ARXIVER

Josep Cariteu Millet

Va començar les tasques d'aficionat al teatre a Rubí, la seva vila nadiua, i passà més tard a Molins de Rei on va ésser deixeble entusiasta del que fou excellent actor i director de la nostra escena En Lluís Puiggari.

Prengué la direcció de les companyies d'aficionats que actuaven al Centre Catalanista i a la Unió Coral, fins a formar definitivament, en el Foment Agrícola Industrial i Comercial, el grup «Estudi d'Art Dramàtica» que avui ostenta el primer premi del I Concurs de Teatre Català Amateur.

Es ben remarcable l'haver estat confiades a aquesta institució que dirigeix Josep Cariteu les estrenes de les obres «La Llotja», de Millàs-Raurell; «L'Abisme», de Carme Monturiol; «El jutge està malalt», de C. Fages de Climent i «La noia de bronze», escenificació per Joan Valls, de la celebrada novel·la del mateix nom de Tomàs Roig i Llop.

Amb la cooperació i l'esforç

de tots els elements que integren la seva família de teatre, l'amic Cariteu ha pogut veure realitzat el seu anhel de donar la prova certa de què dintre la categoria d'actors amateurs, també és abastable la formació de conjunts en els quals sense brillar-hi figures de primera magnitud, ofereixin, en canvi, un treball digníssim a les obres del teatre català i facin viure en els personatges de les mateixes tota l'ànima i el màxim d'esperit que l'autor hagi posat en la psicologia dels tipus per ell creats.

Ens és molt grat d'inaugurar a galeria d'«amateurs» notables amb el retrat i la biografia sucinta del volgut amic i excellent interpretador Josep Cariteu, del qual poden rebre'n lliçons més d'un professional.

INFORMACIÓ

BARCELONA

Casal Català Republicà del Coll. — L'elenc d'aquest Casal, que dirigeix Ricard Pomar, ha formalitzat la seva inscripció a la «F. C. S. T. A.» i ha decidit prendre part al «II Concurs de Teatre Català Amateur». Els desitjem una honorable classificació.

Agrupació «Talia». — Aquest quadro escènic, dirigit per Basili Puig i Aguilar, ha començat la temporada amb l'obra «Cor ferit» original del mateix. L'obra i la interpretació ha plagut al públic.

Foment Autonomista Català. — El darrer diumenge va inaugurar-se la temporada teatral, amb la representació de la comèdia de J. Pous i Pagès «L'endemà de bodes», a càrrec del quadro que dirigeix Andreu Guixer.

El programa que anuncien per al mes d'octubre és força variat. Ultra l'obra esmentada, l'integren les següents: «Les flors de la guillotina», «Els retrucs de

l'amor», «El misteri de la cambra groga» i «Quan l'amor ha encès la flama».

GRACIA

En el local de l'antiga societat «La Casualitat», s'ha constituït una agrupació disposada a celebrar sessions de teatre «Amateur». S'anomena «Ars Theatralia» i la dirigeix Ramón Juvé. Esperen escenificar produccions força interessants, amb ample criteri pel que toca a les obres i acuradament en ço que es refereix a la representació artística. Han obert la inscripció, absolutament gratuïta, de cursos de recitació i mímica, per tal d'assolir la perfecció precisa que cal a l'element «actor», per tal de convertir-lo en col·laborador conscient de l'obra d'art teatral.

SANS

Orfeo de Sans. — L'elenc dramàtic de dita entitat, que dirigeixen els senyors Antoni Muntal i Miquel Esteve, va representar diumenge, dia 1, «La mare d'Hamlet», de J. Millàs-Raurell, amb la col·laboració de la primera actriu Emilia Baró.

ARENYS DE MAR

Joventut Seràfica. — Sots la direcció de Carles Xena, s'ha posat en escena el drama «El Rodamon», essent molt aplaudits els senyors Jaume Graupera, Antoni Bassas, Bonaventura Espriu, Agustí Esprín, Felip Gimenez, Joan Teis, Antoni Doy, Joan Ribes, Daniel Fontrodona, Benet Coll, Joaquim Fonayet, Anastasi Blasco, Armand Aznar, Ricard Llorét, J. Graupera i Josep Rovira.

BADALONA

Centre Català. — El dia 18 del passat mes de setembre inaugurà, aquest Centre, la present temporada amb la companyia «Galligó», de la qual forma part un elenc bastant remarcable, representant «L'adroguer del Carrer Nou» («El último mono» d'Arniches) arranjat al català per A. Pejoan. El propassat diumenge, representà «Marianela» dels germans Quin-

tero, posada al català per Francesc Periu.

Varen ésser molt aplaudits pel públic que, com sempre, assisteix a aquestes representacions.

Pel dia 16, tenen anunciada «Cobardies», de Linares Rivas, arranjada al català per Ll. Millà, i «Hugonots» d'Echegaray, traducció per Julià Martí.

Pot-ser masses arranjaments i traduccions! Atenció, que el teatre català ha de comptar fer quelcom!

Menys mal, que pel dia 30, anunciïn «Mossen Janot», d'Angel Guimerà.

Joventut Badalona. — Aquesta animosa entitat, ha representat darrerament «El ferrer de tall», així com altres obres del repertori català, amb èxit ben falaguer.

Per a demà, dia 9, tenen anunciat «Cofis i mofis» de Feliu i Codina, i «Indicis» com a final de festa.

Es d'elogiar l'interès que tenen tots ells, molt més en aquests temps en què el jovent vola dispersat pels camps de fútbol.

BLANES

Centre Catòlic. — S'ha celebrat a profit de la Biblioteca Popular de Teatre Catòlic, la representació d'«Els sis corders de Blanes», obra de V. Coma i Soley, inspirada en un conte del mestre de la prosa catalana, Joaquim Ruyra.

La concurrència omplí el local i els intérprets foren aplaudits amb entusiasme, com també el senyor Coma y Soley i el mestre Ruyra, que presenciava l'espectacle.

CARDEDEU

Societat «Joventut». — El diumenge, 25 de setembre, l'elenc artístic «Joventut» representà: «El comediant Sullivan», de Lluís Millà i Ramón Quadreny. La interpretació del paper de «Sullivan» per part de Salvador Teixidor, fou excellent. Sobresortiren també les senyoretes Roser Teixidor i Assumpta Sacé, i senyors Viudé, Galbany, Vallis, Carbonell i Cluselles. La

vetllada, que deixà complascuda a la nombrosa concurrència, finalitzà amb el sainet «Dilluns de sabater».

ESPARRAGUERA

Societat «L'Estrella». — El quadro dramàtic d'aquesta entitat, que dirigeix Ramón Ramón i Torres, ha representat darrerament «La cançó del Vell Cabrès» de Ventura Gassol. Les ilustracions musicals anaren a càrrec dels cantaires de la secció coral i conjuntament saberen guanyar-se les simpaties i l'admiració del nombrós públic.

Actualment han començat a assajar «La morta», de Pompeu Crehuet, obra que han escollit per prendre part al «II Concurs de Teatre Català Amateur».

FIGARO

Casino de l'Hotel Congost. — Va resultar molt brillant la vetllada teatral que va celebrar-se ultimament, en la qual es representaren les obres «Sirena», «Jogar a casats» i «La casa de l'art».

IGUALADA

Ateneu Igualadí. — La secció de teatre de l'Ateneu, prepara una vetllada necrològica en honor i homenatge al seu malaguanyat company i director, també un bon amic nostre, Josep Galtés i Cardús.

Aquesta vetllada serà un verader esdeveniment i una prova del sincer afecte i estimació que els socis de l'Ateneu sentien pel seu director. La data de la celebració d'aquest merescut acte ha estat assenyalada per el disabte, dia 15, a la nit. El programa no està concretat encara però sabem que s'estrenarà una obra del nostre company Florenci Cornet, «L'esposa», el qual assistirà a l'acte. Es compta a més amb la col·laboració d'Elvira Fremont, de l'«Orfeo» de l'Ateneu i un «Cor» d'Igualada, del qual n'era Galtés president honorari. Ha estat invitada una representació de la «F. C. S. T. A.» TEATRE CATALA es solidaritza cordialment a l'acte.

MASQUEFA

Casino Popular Recreatiu. — S'ha representat «El ferrer de tall», sots la direcció de Josep Vivet i amb la col·laboració de Joan Bonastre Parera.

La funció constituí un bon èxit per l'acurat treball de les senyoretas Maria Sanchez,, Teresa Rovira, Maria Solías, Lola Sanchez i els senyors Joan Bonastre, Josep Vivet, Pere Gual i Antoni Sabater.

MOLLET DEL VALLES

D'un temps ençà és agradable constatar una marcada reacció a favor del nostre teatre. Tres són les companyies «amateurs» constituïdes i les tres compten amb elements que fan esperar reeixides interpretacions.

Prometem donar compte de llurs actuacions. Sabem, per ara, que assagen «Terra Baixa», «La mort civil» i «Blanca Neus».

PLEGAMANS

Com a comiat, la colònia estiuenca de Palausolitar i Plegamans, posà en escena al teatre de la casa-torre del nostre amic Josep M.ª Folc i Torres, la seva obra «Juilieta, única filla». L'execució fou excellent i els intèrprets recolliren molts aplaudiments.

RUBI

Casal Popular. — Amb «El sant de l'amor» i «Càpsules Mauser», el Grup Fortitud ha celebrat la funció de benefici. Obtingueren molt d'èxit.

Pel diumenge vinent, dia 9, per l'altre, dia 16, tenen projectades unes excursions artístiques a Sitges i a Sabadell. En ambdues, representarà «Llar morent», de M. Ramón Saborit.

SABADELL

Societat Colón. — Demà, diumenge, s'inaugurarà la temporada teatral d'aquesta entitat, a càrrec de la companyia Carbonell, amb la cooperació de les actrius Maria Callejas, Anna Pe-

ris, Filomena Solà i Margarida Fontquerni.

Es posarà en escena, baix la direcció d'Antoni Casas, l'obra «La Xocolatereta», de Paul Carault, traducció de Salvador Vilaregut.

Obres en preparació: «L'assassinat de la senyora Abril», «L'hostal de la Glòria», «La sorpresa d'Eva», «Les llàgrimes d'Angelina» i altres.

SANT FELIU DE LLOBREGAT

Amics de l'Art i de les Lletres.

— La nostra existència oficial com a agrupació integrant de l'«A. de l'A. i de les Ll.» va començar el primer de gener de 1930, amb un festival benèfic en el qual representàrem «Joven-tut», d'Ignasi Iglésias, i «A la casa de socorro», dels germans Coromines Prats. Mes de l'esperit de disciplina que anima el nostre quadro escènic i que es concreta en un desig d'oferir escenes de conjunt, s'en troben reminiscències per l'any 1924, en unes representacions d'«Els Pastorets», de Folc i Torres, en les quals recordem hi prenien part una seixantena de personatges que es movien en uns teatres de proporcions relativament reduïdes. Em plau recordar, en aquesta avinentesa, la valuosa cooperació del dansari Joan Magrinyà, aleshores un «amateur» molt estudiós, i el qual, ara, s'ha obert pas en el camp artístic que ha escollit.

Recordo, entre les nostres interpretacions més afortunades, «Blaiet, vaillet» i «Mar i cel», que dirigí Ramón Tor, aprofitant l'avinentesa de trobar-se a Sant Feliu: «La ventafocs»; «El Cardenal», presentat amb una fastuositat admirable; «Mossèn Janot», en qual obra fou molt ben vista la col·laboració del nostre amic Joan Claramunt; «Terra baixa» i «El Mistic», l'anunci de les quals despertà recels en el nostre públic, però aconseguirem triomfar. Cal esmentar «Els vells», de record inoblidable. Es tractava d'un homenatge a Miquel Rojas i en atenció a l'homenetat hi prengueren part l'eminent Enric Borràs i les notables actrius Maria Morera i Pepeta Fornés. «La dama enamorada» i «Les flors de la guillotina», amb

assistència de llurs respectius autors Joan Puig i Ferrater i Lluís Capdevila.

Completen el nostre repertori, entre altres obres: «La mare», «La dida», «Corpus!», «Sang blava», «El carro del vi», «Misteu de dolor», «Peixes enfora», «La llar apagada», «Poema d'odi i d'amor» i «La reina jove».

Darrerament, entre altres actuacions, prenguerem part en el I concurs del Teatre Català «amateur», en el qual ens concediren el segon lloc.

JOSEP GUELL

SANTA COLOMA DE GRAMAMET

«Sbart Magda». — En el teatre d'aquesta societat s'ha posat en escena la comèdia «Don Gonzalo o l'orgull del gèc», d'Albert Llanas, corrent la representació a càrrec de la senyora de Boronat, de les senyoretas Rosa Fortuny i Pepeta Guarch i dels senyors Fortuny, Boronat, Puerta, Castells, Guasch (M. i L.), Montfort, Pedrol, i Ametlla, tots els quals sigueren aplaudits amb entusiasme.

SARDANYOLA

«Foment Agrícola». — Amb l'obra d'Ignasi Iglésias «Foc Nou», recomençà les seves tasques artístiques l'elenc «Grup Familiar», dirigit per Frederic Puig. Assistí a la representació un públic nombrosíssim que cordialment aplaudí el director i els intèrprets en finalitzar els actes.

SOLSONA

La secció dramàtica del Centre d'Acció Social, de Berga, ha posat en escena l'obra «El calvari de la vida», de Ramón Vinyes, la qual obtingué un bon èxit.

TERRASSA

Teatre Catòlic. — L'elenc dramàtic de les senyoretas de les Escoles Nocturnes de les Filles de Maria, ha representat al «Centre Social», l'obra històrica «Joana d'Arc».

NOTICIARI

La Redacció de TEATRE CATALA està sincerament commoguda per les nombroses i valuososes proves d'adhesió i d'encoratjament que va rebent aquests dies. En la impossibilitat material de poder regradar particularment a tots els qui ens han escrit felicitant-nos i fent-nos suggerències, que tindrem molt en compte, ens complayem en fer públic el nostre agraïment a la Premsa, que tant bé ha acollit la nostra publicació, i a tots els amics i entusiastes del teatre català que han saludat la nostra sortida amb els millors aversanys.

L'art exquisit i personalíssim de Lola Anglada, quals mèrits prou reconeguts creiem innecessari ponderar, embelleix la nostra Revista. Ultra la magnífica portada, que ha dibuixat expressament per a TEATRE CATALA, publiquem avui una deliciosa composició dels tipus i personatges de «La senyora Marieta» i de «La llar apagada», d'Ignasi Iglésias, que Lola Anglada va dedicar-li en celebrar-se la festa d'homenatge, el 4 de febrer de 1927.

També, aquesta setmana, comença a fer efectiva la seva col·laboració artística el notable dibuixant Daniel Masgoumiery, agut i intencionat, el qual, per espai de cinc anys, va animar les pàgines de la Revista «El Teatre Català», que va sortir des de 1912 a 1916. Els llegidors de TEATRE CATALA veuràn segurament amb goig la reaparició dels dibuixos inspirats en un sa humorisme, del nostre amic.

En la derrera reunió del Patronat de l'Escola d'Art Dramàtic celebrada sota la presidència del conseller de Cultura de la Generalitat, senyor Ventura Gassol, es va donar compte d'haver-se rebut els següents donatius per a la Biblioteca i el Museu del Teatre de la dita Escola:

De Josen Canals, una copiosa col·lecció de programes teatrals antics; de Segimon Codina, 42

retrats d'autors i artistes; de Marc Jesús Bertran, 23 obres antigues, relatives a temes de teatre; de Joaquim Mata, 170 arguments d'òperes i 20 volums de revistes desaparegudes que contenen nombrosos estudis i gravats sobre la vida escènica; de Lluís Masriera, un àlbum antic, edició especial, de la Comèdia Francesa; de Carme Bau Bonaplata, un notable bust del seu oncle, el cèlebre autor del teatre català Teodor Bonaplata; de Màrius Gifreda, una col·lecció completa de la «Gasetta de les Arts»; de Sóstenes Serra, una quantiosa col·lecció de programes de teatre i concerts.

Amb motiu d'escaure's demà, diumenge, el quart aniversari de la mort del poeta-dramaturg Ignasi Iglésias, es celebraran els següents actes commemoratius:

Al matí, a les onze, diverses entitats, entre elles el «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Industria», amb escoles públiques de la barriada, col·locaran corones i rams de flors a la tomba del plorat patriici, en el Cementiri de Sant Andreu. S'inaugurarà, també, una artística reixa costejada per subscripció pels veïns i amics de l'Iglésias, a Sant Andreu.

A la nit, a les deu, tindrà lloc un solemne acte al «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Industria», amb assistència de les autoritats i representació de la Generalitat de Catalunya, que es desenvoluparà com segueix:

Col·locació del retrat d'Ignasi Iglésias a la galeria de catalans il·lustres a la Sala del Consell del C. A. D. C. I.

Conferència a càrrec de Ramon Vinyes sobre el tema: «Ignasi Iglésias. L'home i el dramaturg».

Representació, per la companyia Buxadós-Rovira de la derrera obra de l'Iglésias, «La llar apagada».

Per a consultes sobre publicitat i encàrrecs d'anuncis, adreueu-vos a Jaume Marill Forns, «Argos de la Premsa», Rambla de les Flors, 15, pral., Telèfon número 15897. Barcelona,

En el moment d'entrar en màquina aquest número, ens assabentem de què el conseller de Cultura de la Generalitat, d'acord amb la que fou Ponència de Premis, ha resolt que puguin optar també al Premi «Ignasi Iglésias» les obres inèdites. Celebrem que les suggerències de l'article del nostre company Francesc Guret hagin coincidit amb l'acord esmentat.

Correspondencia

J. J. C. (Mataró) S'han esgotat els prospectes. Pot tenir la certesa de què els senyors que esmenta han rebut les obres. Nosaltres no podem fer-hi res. — J. T. (Manresa); F. G. L. (Madrid); J. M. R. (Barcelona). Rebut import subscripció. Gràcies. — C. P. (Barcelona). — Agraïm el seu oferiment; pero el treball que ens tramet ha arribat tard. No són versos els que ens convenen, sinó escrits doctrinals i de comentari sobre el teatre. — F. B. L. (Hostalric). Com haurà pogut veure, ha estat complagut. — M. M. (Manresa). Prenem nota de ço que ens diu. Esgotats els prospectes. — J. C. T.-Molt agraïts a la seva atenció. — C. B. (Badalona). Haurà rebut els sis números que demana, els quals deu haver entregat a llurs destinataris. Esperem les seves noves. Procurarem corregir l'anomalia que esmenta. — L. R. G. (Sabadell). Gràcies pel seu oferiment, però ja estem servits. — J. F. G. Quan tinguem un moment lliure amb molt de gust li farem una visita. — I. M. R. Agraïts pel bon record. Com veu, ja hi tornem a ésser! — A. de St. Ll. G.-Anirà en un proper número. — J. M.ª R.-Gràcies. Molt atinada la seva observació que tindrem en compte. Rebrà l'ofertament que interessa. — J. B. (Sagrera). Ja li escriurem. — J. P. P. El seu escrit resulta, potser, un xic conceptuós.